Zákon o vzdelávaní dospelých v kultúrno-osvetovej činnosti

Zákon o vzdelávaní dospelých v kultúrno-osvetovej činnosti

Úvod

V októbri 2024 vláda SR prijala zákon o vzdelávaní dospelých a o zmene a doplnení niektorých zákonov č. 292/2024 Z. z. Tento zákon nahrádza zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní. Nový zákon priniesol dlho očakávané zmeny v nazeraní na problematiku vzdelávania dospelých a vytvára nové podmienky na realizáciu vzdelávacích aktivít v praxi. Zákon vytvára podmienky pre moderný, praktický a efektívny systém vzdelávania dospelých v kontexte celoživotného vzdelávania a kladie dôraz na podporu neformálneho vzdelávania a individualizovaného prístupu k vzdelávaniu. Zároveň zákon vytvára prostredie, ktoré umožňuje každému občanovi vzdelávať sa počas celého života, v rôznych kontextoch a z rôznych dôvodov. Zákon prináša množstvo noviniek, ktoré menia realizáciu vzdelávania dospelých naprieč všetkými sektormi spoločnosti. Národné osvetové centrum ako odborno-metodická inštitúcia zaoberajúca sa aj vzdelávaním dospelých prináša informácie o základných atribútoch tohto zákona a ich presahu do praxe v oblasti kultúry a kultúrno-osvetovej činnosti.

Našou snahou je upozorniť na zmeny, ktoré zákon prináša, najmä ozrejmiť procesy, ktoré podporia aplikáciu tohto zákona v oblasti kultúry.

Obsah zákona

Zákon po novom upravuje Slovenský kvalifikačný rámec, Národnú sústavu kvalifikácií, certifikáciu vzdelávacích inštitúcií, akreditáciu vzdelávacích programov, zavádza systém overovania vzdelávacích výstupov vrátane majstrovských skúšok, mikroosvedčenia a individuálne vzdelávacie účty. Súčasťou zákona je charakteristika vzdelávacej inštitúcie, základné definície pojmov, ktoré súvisia s danou problematikou a systém celoživotného vzdelávania (formálne vzdelávanie, neformálne vzdelávanie a informálne učenie sa). Zákon sa podrobne venuje vzdelávaniu dospelých, konkrétne procesu certifikácie vzdelávacích organizácií, požiadavkám na kvalifikáciu lektorov, akreditácii vzdelávacích programov, financovaniu vzdelávania dospelých a jeho kontrole, prezentuje rôzne registre súvisiace s danou problematikou.

Novinky v zákone

Zákon o vzdelávaní dospelých prináša novinky, ktoré sa týkajú vzdelávacej činnosti kultúrno-osvetových zariadení a ďalších subjektov v oblasti kultúry. Medzi najdôležitejšie patria:

A. Certifikácia vzdelávacej inštitúcie

- Vzdelávacie inštitúcie (školy, právnické a fyzické osoby, ktorých predmetom činnosti je vzdelávanie a činnosti priamo súvisiace so vzdelávaním) môžu uskutočňovať akreditované vzdelávacie programy alebo neakreditované vzdelávacie programy.
- Certifikácia vzdelávacích inštitúcií bola zavedená na účely poskytovania vzdelávacích programov pre dospelých z verejných zdrojov.
- Cieľom ministerstva školstva je evidovať všetky vzdelávacie inštitúcie na jednom mieste v Registri certifikovaných vzdelávacích inštitúcií a zabezpečiť minimálny štandard kvality v rámci vzdelávacích inštitúcií.
- Certifikáciou vzdelávacej inštitúcie sa chápe posúdenie systému zabezpečovania kvality vzdelávacej inštitúcie. Iba certifikované vzdelávacie inštitúcie budú môcť čerpať európske, štátne a verejné zdroje na realizáciu vzdelávania dospelých a realizovať akreditované vzdelávacie programy.
- Žiadosť o certifikáciu podáva vzdelávacia inštitúcia ministerstvu školstva výlučne v elektronickej podobe (do Informačného systému vzdelávania dospelých – ISDV).
- Ak je žiadosť o certifikáciu úplná, ministerstvo školstva zapíše žiadateľa do registra certifikovaných vzdelávacích inštitúcií do 90 pracovných dní odo dňa, keď je žiadosť o certifikáciu úplná, ak žiadateľ preukáže systém zabezpečovania kvality vzdelávacej inštitúcie.
- Zápis do registra certifikovaných vzdelávacích inštitúcií platí päť rokov, je neprevoditeľný a neprechádza na právneho nástupcu vzdelávacej inštitúcie. Po uplynutí tejto lehoty nie je možné jej predĺženie a vzdelávacia inštitúcia podáva novú žiadosť o certifikáciu.

B. Akreditácia vzdelávacích programov

- Akreditovať vzdelávacie programy bude miesto Ministerstva školstva, vedy, výskumu a mládeže SR príslušná sektorová rada (v prípade programov v oblasti kultúry Sektorová rada pre kultúru a kreatívny priemysel).
- Akreditované vzdelávacie programy budú také programy vzdelávania, ktoré súvisia priamo so zamestnaním uvedeným v Národnej sústave povolaní a Národnej sústave kvalifikácií a rozvíjajú danú profesiu (napr. knihovník, kultúrno-osvetový pracovník, dirigent a pod.).
- Akreditácia vzdelávacieho programu má platnosť 5 rokov, je neprevoditeľná a neprechádza na právneho nástupcu vzdelávacej inštitúcie.
- Podmienkou zaradenia lektora do akreditovaného vzdelávacieho programu je preukázanie jeho odbornej spôsobilosti vo forme kvalifikácie (lektor).

C. Financovanie vzdelávania dospelých

- Zákon uvažuje so zavedením individuálnych vzdelávacích účtov pre dospelých záujemcov o vzdelávanie. Individuálne vzdelávacie účty budú slúžiť na posilnenie motivácie účasti dospelých na vzdelávaní a účastník vzdelávania si ich bude môcť uplatniť iba v certifikovanej vzdelávacej inštitúcii.

Akreditované vzdelávacie programy

V súčasnosti platné vzdelávacie programy, ktoré sú akreditované MŠVVaM SR, majú platnosť do 31. 12. 2025. Po tomto termíne bude potrebné spracovať nové akreditačné spisy na programy, ktoré priamo súvisia s nejakým zamestnaním a kvalifikáciou v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu. Tieto programy bude schvaľovať Sektorová rada pre kultúru a kreatívny priemysel. O akreditáciu vzdelávacieho programu sa môže uchádzať iba certifikovaná vzdelávacia inštitúcia a realizovať vzdelávanie dospelých môžu iba lektori s preukázanou kvalifikáciou lektor. Rozsah ani forma (prezenčne, dištančne, kombinovane) týchto programov nie sú v zákone určené. Vyučovacia hodina má 45 minút a denne je možné vzdelávať maximálne 10 hodín. Ukončenie vzdelávacieho programu tvorí záverečná skúška (písomná/ústna/praktická) pred skúšobnou komisiou.

Akreditované vzdelávacie programy budú evidované a sprístupnené v Registri akreditovaných vzdelávacích programov.

Neakreditované vzdelávacie programy sa realizujú tak ako doteraz. Ich obsah, rozsah, lektorské zabezpečenie je plne v kompetencii vzdelávacej inštitúcie. Ich evidenciu zabezpečuje ministerstvo školstva v Registri neakreditovaných vzdelávacích programov.

Kvalifikácia lektor

Zákon o vzdelávaní dospelých vyžaduje, aby všetci lektori pôsobiaci v akreditovaných programoch boli certifikovaní (osvedčenie o profesijnej kvalifikácií lektor). Na získanie odbornej kvalifikácie je potrebné absolvovať skúšku na overenie odbornej spôsobilosti pre kvalifikáciu lektor. Túto skúšku v súčasnosti je možné absolvovať v AIVD (Asociácia inštitúcií vzdelávania dospelých). Termíny skúšok a požiadavky na absolvovanie skúšky sú zverejnené na webovej stránke AIVD.

Cena za certifikáciu lektora je 250 €/lektor (pre jednotlivcov) alebo 160 €/lektor, ak jeho organizácia je členom AIVD (resp. dohodou, ak ide o viacerých lektorov z členskej inštitúcie AIVD).

Metodická pomoc a poradenstvo Národného osvetového centra

Národné osvetové centrum – oddelenie vzdelávania, výskumu a štatistiky s cieľom pomôcť organizáciám a inštitúciám v oblasti kultúry (budúcim žiadateľom) zorientovať sa v novom zákone bude poskytovať metodickú pomoc, konzultácie, inštruktáže a poradenstvo všetkým záujemcom v oblasti vzdelávania dospelých pri procese certifikácie vzdelávacej inštitúcie, pri certifikácii lektorov aj pri akreditácii vzdelávacích programov.

A. **Pri procese certifikácie vzdelávacej inštitúcie NOC poskytne poradenstvo pri:**
   - registrácii inštitúcie v informačnom systéme vzdelávania dospelých,
   - podávaní žiadosti o certifikáciu vzdelávacej inštitúcie,
   - spracovaní plánu zlepšovania kvality;

B. **NOC poskytne poradenstvo pri:**
   - spracovaní žiadosti o certifikáciu lektor,
   - príprave cca 15 minútovej prezentácie lektorského vystúpenia (na ľubovoľne zvolenú tému) na skúšku;

C. **Pri akreditácii vzdelávacích programov NOC poradí pri:**
   - výbere témy a obsahu vzdelávacieho programu,
   - spracovaní akreditačného spisu,
   - výbere garantov a lektorov, prípadne ďalších náležitostí akreditácie.

NOC v spolupráci s AIVD v septembri 2025 ponúklo možnosť absolvovať skúšku na overenie odbornej spôsobilosti lektor pre lektorov z oblasti kultúry, kultúrno-osvetovej činnosti. V prípade záujmu o ďalšie informácie, prípadne o možnostiach absolvovania skúšky, môžete kontaktovať odbornú pracovníčku pre vzdelávanie PhDr. Svetlanu Chomovú, PhD.

Dôležité informácie a kontakty

Zákon č. 292/2024 Z. z. Zákon o vzdelávaní dospelých a o zmene a doplnení niektorých zákonov
https://www.epi.sk/zz/2024-292

Informácie k certifikácii inštitúcií sú dostupné na
https://isvd.iedu.sk/institutions/certification/875

Informácie k certifikácii lektorov sú dostupné na
https://aivd.sk/lektor-skusky-na-overovanie-odbornej-sposobilosti/

Poradenstvo, metodická pomoc:
PhDr. Svetlana Chomová, PhD.
oddelenie vzdelávania, výskumu a štatistiky
Národné osvetové centrum
Nám. SNP 12
812 34 Bratislava
č. tel.: 0220471234, 0918817129
e-mail: svetlana.chomova@nocka.sk

NÁRODNÉ
OSVETOVÉ
CENTRUM